

Biuletyn

Koła Miłośników
Dziejów Grudziądza

Rok IV: 2006
Data odczytu: 26.4.2006

Numer 16 (90)
Data wydania: 26.4.2006

mgr Janusz Hinz
mgr Stanisław Poręba

Bibliografia wydawnictw zwartych opublikowanych przez „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu

Bibliografia wydawnictw zwartych opublikowanych przez „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu jest pierwszą publikacją, która w jednym miejscu zbiera piśmiennictwo wydane przez Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu. Mamy nadzieję, że będzie ona ważnym źródłem dokumentacyjnym dla historyków, bibliotekarzy, zbieraczy i miłośników grudziądzanów, którzy chcąc znaleźć piśmiennictwo na interesujący ich temat, musieli niejednokrotnie sięgać do wielu miejsc i źródeł, aby zebrać rozproszone publikacje.

Bibliografia rejestruje 294 rekordy bibliograficzne.

I. Dobór materiału i zasięg bibliografii

Bibliografia wydawnictw zwartych opublikowanych przez „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu rejestruje publikacje w układzie alfabetycznym. „Gazeta Grudziądzka” ukazywała się w latach 1894-1939. W tym okresie drukarnia Kulerskiego czterokrotnie zmieniała swoją nazwę:

- Wydawnictwo „Gazety Grudziądzkiej” (1894-1913)
- Zakład Graficzny Wiktor Kulerski (1913-?)
- Zakłady Graficzne Wiktor Kulerski (?-1924)
- Zakłady Graficzno-Wydawnicze Wiktora Kulerskiego (1924-1939)

Dopiero po zakupieniu w 1902 roku nowej maszyny drukarskiej Wiktor Kulerski rozpoczął publikowanie książek. Tak, więc zasięg chronologiczny obejmuje druki wydane w latach 1902-1939. Zasięg terytorialny ograniczał się tylko do terytorium Polski i wyłącznie do wydawnictw zwartych, wydrukowanych przez Wiktora Kulerskiego i „Gazetę Grudziądzką”. Jeśli chodzi o dobór materiału, uwzględniano publikacje traktujące o Grudziądzu, autorów wywodzących się z Grudziądza, tu zamieszkałych w przeszłości oraz tu tworzących oraz publikacje drukowane przez Wiktora Kulerskiego i „Gazetę Grudziądzką”, niezwiązane tematycznie z Grudziądzem autorów polskich i obcych. Selekcji podlegały wydawnictwa ciągłe oraz druki ulotne wydrukowane w Grudziądzu przez Wiktora Kulerskiego. Bibliografia uwzględnia tylko wydawnictwa (druki) zwarte, to znaczy książki, wyjątek uczyniono dla

wydawnictw ciągłych wydawanych na terenie Grudziądza przez Kulerskiego, to jest: Kalendarzy i Noworoczników.

II. Opis bibliograficzny

Opis bibliograficzny sporządzony został z autopsji w trzecim stopniu szczegółowości według polskiej normy PN-N-01152-2. Dodano hasła przedmiotowe¹ oraz symbole Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej². Strefa odpowiedzialności zawiera informacje o autorze lub instytucji sprawczej. Strefa adresu wydawniczego zawiera kolejność wydania, miejsce, nakładcę, datę wydania, miejsce i nazwę drukarni. Strefa opisu fizycznego obejmuje liczbę i rodzaj stron, informacje o ilustracjach, formacie itp., zawartość aparatu naukowego książek: bibliografii, indeksów.

Pracę rozpoczęto od przejrzenia zbiorów własnych bibliotek oraz zbiorów bibliotecznych Biblioteki Miejskiej im. Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu. Stwierdzono wówczas znaczne braki w gromadzeniu i uzupełnianiu zbiorów regionalnych Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu. Ma to związek z tragiczną historią Biblioteki. W 1939 roku okupant niemiecki dokonał celowego spalenia polskojęzycznych zbiorów przedwojennej Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu. Obecnie Biblioteka Miejska im. Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu nie dysponuje całością wydawniczą opublikowaną przez Wiktora Kulerskiego. Grudziądzka księżnica od lat uzupełnia swoje zbiory w zakresie publikacji wydanych przez drukarnie i „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego, biorąc udział w licznych, corocznych aukcjach antykwarycznych, licytując wspomniane książki oraz przez dokonywanie zakupów od osób indywidualnych, niestety, książki wydane przez Kulerskiego na aukcjach pojawiają się rzadko. Sprawdzone dostępne źródła bibliograficzne, które często miały charakter cząstkowy oraz nie zawsze były w pełni wiarygodne. Udało się pomimo to ustalić zbiór tytułów. Dalej poszukiwano książek w bibliotekach polskich i zagranicznych, chcąc je opisać z autopsji. Autorzy korzystali również z uprzejmości kilku grudziądzkich kolekcjonerów książek regionalnych.

Oddając do rąk Czytelników *Bibliografię wydawnictw zwartych opublikowanych przez „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu*, mamy świadomość jej braków. Nie do wszystkich publikacji udało nam się dotrzeć i opisać z autopsji. Mamy nadzieję, że jednak spełni ona swoje zadanie informacyjne, będzie istotnym przyczynkiem do badań historycznych i bibliologicznych nad piśmiennictwem tego okresu oraz pozwoli kolekcjonerom, bibliotekarzom uzupełnić braki w gromadzeniu i uzupełnianiu zbiorów piśmiennictwa regionalnego. Do bibliografii dołączono trzy indeksy: alfabetyczny, tytułowy oraz haseł przedmiotowych.

Opracowując *Bibliografię wydawnictw zwartych opublikowanych przez „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu* korzy-stano z pomocy wielu osób i instytucji, którym chcielibyśmy wyrazić bardzo serdeczne podziękowania. Przede wszystkim dyrekcjom i pracownikom bibliotek: Bibliotece Miejskiej im. W. Kulerskiego w Grudziądzu, Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu, Bibliotece Narodowej w Warszawie, Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie, Bibliotece

¹ Słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej / na podstawie wyd. 3 oprac. przez Ewę Stępniańską i Janinę Trzcinańską, 4 wyd. przygot. Joanna Kędzińska, Wanda Klenczon i Anna Stolarczyk. T. 1: A-M i T. 2: N-Ż. – Wyd. 4 popr. i rozszerz. – Warszawa : BN, 2001.

² Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna : wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych : publikacja nr UDC P022 autoryzowana przez Konsorcjum UKD nr licencji UDC-9709. – Warszawa : BN, 1997.

Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Szczególne podziękowania należą się właścicielom prywatnych zbiorów bibliotecznych, Panom Tadeuszowi Rauchfleischowi, Zbigniewowi Zawadzkiemu, a szczególnie Stanisławowi Porębie, bez którego niniejsza bibliografia w ogóle nie powstałaby. Jesteśmy wdzięczni zarówno instytucjom, jak i osobom prywatnym za życzliwe zrozumienie dla podjętych wysiłków oraz dziękujemy za okazaną pomoc. Pomimo ogromnego dorobku drukarsko-wydawniczego Wiktora Kulerskiego i „Gazety Grudziądzkiej” oraz bardzo dużych nakładów poszczególnych wydawnictw, jak na ówczesne warunki, zastanawia fakt, że do naszych czasów, zachowało się tak mało książek wydanych przez Kulerskiego. Są one rozproszone, znajdują się w wielu bibliotekach. Żadna z polskich bibliotek nie posiada całości produkcji wydawniczej Wiktora Kulerskiego i „Gazety Grudziądzkiej”.

Zaprezentowane w *Bibliografii wydawnictw zwartych publikowanych przez „Gazetę Grudziądzką” Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu* 294 opisy bibliograficzne książek, broszur i innych publikacji wydanych w latach 1902-1939 przez Wiktora (1865-1935) i Witolda (1911-1997) Kulerskich, nie wyczerpują całości ich dorobku wydawniczego. Odnotowano tylko pozycje, które znajdują się w polskich zbiorach bibliotecznych lub w prywatnych, i z których autorzy mogli z autopsji sporządzić opisy bibliograficzne. Drukarnie „Gazety Grudziądzkiej” w Grudziądzu (1902-1913), Zakład Graficzny Wiktora Kulerskiego w Tuszewie k. Grudziądza (1913-?), Zakłady Graficzne Wiktora Kulerskiego w Tuszewie (?– 1924) oraz Zakłady Graficzne i Wydawnicze Wiktora Kulerskiego w Tuszewie – Grudziądzu (1924-1939), wydały też wiele innych pozycji książkowych. Ich egzemplarze nie zachowały się do dnia dzisiejszego w bibliotekach, czy w zbiorach prywatnych. Informacje o nich znajdują się w anonsach prasowych (m.in. w „Gazecie Grudziądzkiej” i jej dodatkach), w wykazach książek oferowanych przez Księgarnię Wysyłkową „Gazety Grudziądzkiej” oraz drukowanych katalogach tej księgarni. Poniżej po-dajemy wykaz książek, o których zachowały się tylko informacje szczątkowe: *Opowiadania o dziejach ojczystych* (1903), *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1906* (1905, R. 1); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1907* (1906, R. 2); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1910* (1909, R. 5); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1911* (1910, R. 6); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1912* (1911, R. 7); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1913* (1912, R. 8); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok pański 1915* (1915, R. 11); *Grudziądzki Kalendarz Maryański na rok 1921* (1920, R. 16); *Czerwone serce* (1906); *Pan Twardowski* (1906); *Śpiewnik kościelny* (1906, nakł. 60.000 egz.); *Zbiorek powinszowań* (1906); *Majerski, Michał: Dzieje narodu polskiego...* (1908, wyd. 2, nakł. ok. 120.000 egz.); *Śpiewnik domowy* (1903, nakł. 50.000 egz.); *Jagielski, W. L.: Pułk czwarty* (ok. 1910, wyd. 1); *Przewodnik domowy do nauki religii* (1912, nakł. ok. 40.000 egz.); *Z czarów i tajemnic przyrody* (1912, z. 1); *Z czarów i tajemnic przyrody* (1912, z. 3); *Z czarów i tajemnic przyrody* (1912, z. 4); *Z niwy kościelnej : wiązanka artykułów „Gazety Grudziądzkiej”* (1915, z. 1); *Z niwy kościelnej : wiązanka artykułów z „Gazety Grudziądzkiej”* (1919, z. 5); *Śpiewniczek oświatowy* (1916); *Przewodnik do domowej nauki czytania i pisania na „elementarzu Polskim”* (1919); *Tekst Konstytucji Rzeczy-pospolitej Polskiej uchwalony dnia 17 marca 1921 r.* (1921, nakł. 10.000 egz.); *I [Pierwsze] Sprawozdanie Izby Rzemieślniczej w Grudziądzu za rok obrachunkowy 1921* (1922); *Wasilewski, Romuald: Danina* (1922); *Siemieński, Lucjan; Łukaszewicz, J. A.: Wieczory pod lipą*, (1923, wyd. 2); *Rogalski, Mieczysław: Czem była szlachta i chłopci w dawnej Polsce* (1924); *Jot. Stef. [Sobociński, Leon]: Cicha tragedia : powieść* (1926); *Sprawa-zdanie Państwowego Gimnazjum Klasycznego w Grudziądzu za rok szkolny 1925/26* (1926); *III [Trzecie] Sprawozdanie Kasy Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej z odpowiedzialnością ograniczoną w Grudziądzu z czynności w 1927 roku* (1928); *Kalendarz zdrowia i higieny* (1929); *Statuty Związku Powstańców i wojaków* (1929); *Nowak, Joachim:*

Chłopi na straży : powieść z Powstania Wielkopolskiego (1930); Noworocznik 1931 (1930, R. 4); Noworocznik 1932 (1931, R. 5); Dąbski, Jan: Pokój Ryski : wspomnienia, pertraktacje, tajne układy, listy (1931); Kulerski, Wiktor: Przemówienie Senatora... na posiedzeniu Senatu w dniu 5 marca br. (1935).

Pracę na uzupełnieniu bibliografii będziemy kontynuowali i mamy nadzieję, że w ciągu najbliższych lat uda się wydać uzupełnienia do *Bibliografii wydawnictw zwartych opublikowanych przez "Gazetę Grudziądzką" w Grudziądzu*.

Będziemy wdzięczni wszystkim Czytelnikom, którzy zechcą poinformować autorów o dostrzeżonych błędach, nieścisłościach, a zwłaszcza brakach w rejestracji bibliograficznej tytułów. Być może tą drogą uda się ją uzupełnić.

Gazeta Grudziądzka
Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!
W Imię Boże! Za Wiarę i Ojczyznę!

Ryc. 1. Winieta tytułowa „Gazety Grudziądzkiej”.

WIKTOR KULERSKI

A. Kyprell.

Gazeta Grudziądzka

Wydawca: Wiktor Kulerski.

„Gazeta Grudziądzka”
wychodzi trzy razy tygodniowo
tj. na wtorek, czwartek i sobotę.W imię Boże!
Za Wiarę i Ojczyznę!Ogłoszenia
najskuteczniej umieszczać w Gaz.
Grudz. — odnosić pożądaną cęł.Pon. Gertrudy wd.
Wł. Cyryla b.

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Dziś wsch. sł. 6,18
zach. 6,6, księż. 4,5.

„Gazeta Grudziądzka”

zawsze stała w obronie ludu polskiego, Wiary i Kościoła i tak jak niegdyś była ostoją narodowej myśli polskiej, nauczycielką języka i ducha polskiego, słupem żelaznym, o który rozbiła się buta pruska, tak dziś w wolnej i niepodległej Polsce jest ostoją ludu pracy, praworządności i czystości myśli polskiej. Abonować winien ją każdy, komu dobro ludu i narodu polskiego na sercu leży. Nie zapominajcie więc rozpowszechniać jej stale i czuć nad tem, ażeby znajdowała się

w każdym domu!

Jedyny i najskuteczniejszy sposób reklamy
jest ogłaszanie się w

„Gazecie Grudziądzkiej”

Gwarancją jest jej wielki nakład.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski